

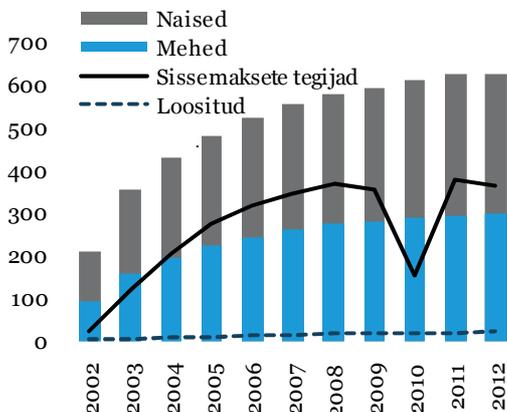


Kohustusliku kogumispensioni statistika

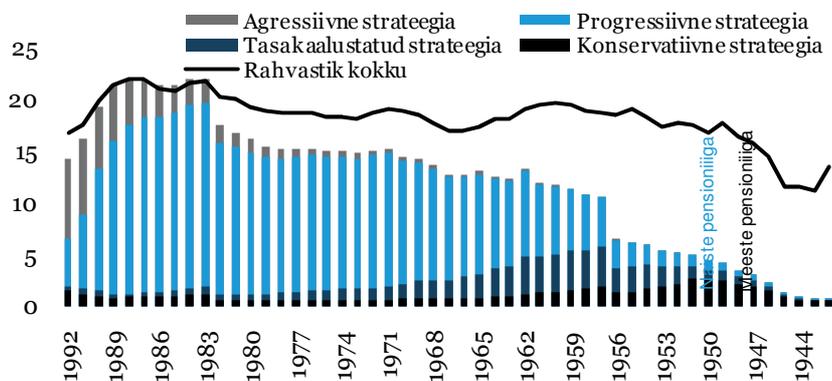
Aprill, 2012

1. Liitujad

Joonis 1. Liitujad ja sissemaksete tegijad



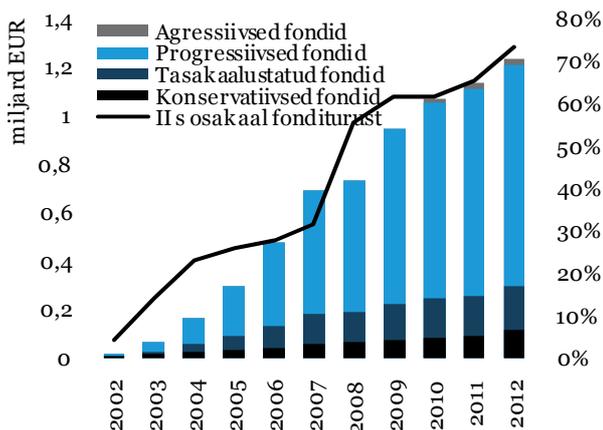
Joonis 2. Liitujad fondi strateegia ja vanuse järgi



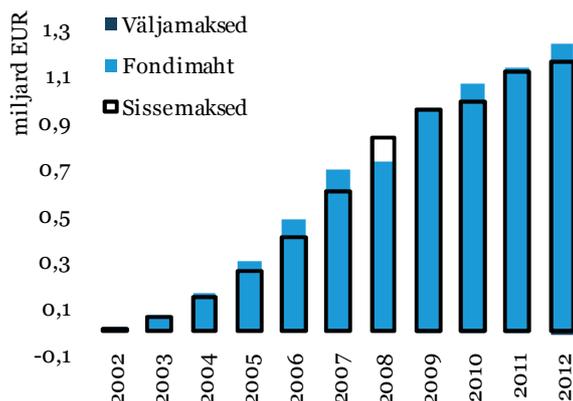
- 2012. aasta märtsi lõpus oli 625 649 inimest II sambaga liitunud. Alates 2011. aastast saavad II sambaga liituda ainult 1983. aastal ja hiljem sündinud inimesed.
- 69,6% liitujatest on progressiivsetes fondides, 11,2% on tasakaalustatud fondides, 8,8% on konservatiivsetes fondides ja 10,3% on valinud 75% aktsiate osakaaluga fondi.
- Liitujate osakaal, kes teevad sissemaksed, langes I kvartalis alla 58%. Ajalooline keskmine on olnud ca 60% va 2009. aasta teine poolaasta, mil maksed olid külmutatud ja 2010. aasta, mil maksis keskmiselt kogumispensioni makset (2%) 25% liitujatest.
- Loositud liitujaid oli märtsi lõpuks kokku 20 600 (3,3% kõikidest liitujatest), nendest ca 71% on esitanud hiljem pensionifondi vahetamiseavalduse ning 93%-l juhtudest on uueks fondiks valitud progressiivne pensionifond.

2. Varad ja struktuur

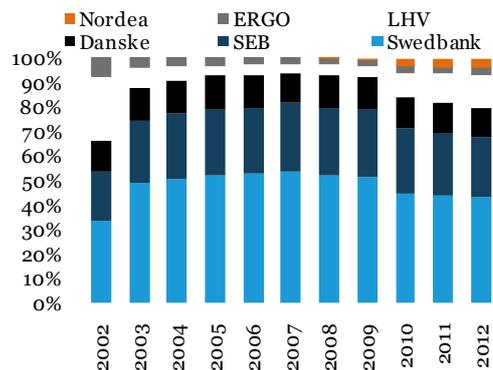
Joonis 3. Fondimahud fondi strateegia järgi



Joonis 4. Sissemaksed/väljamaksed/varad



Joonis 5. Mahud fondivalitsete järgi



- II samba fondide maht oli aasta lõpu seisuga 1,1 miljardit EUR-i.
- Progressiivsete fondide osakaal oli 76%. 75% aktsiaosakaaluga, fondide osakaal aeglaselt kasvab (1,8%). Konservatiivsed ja tasakaalustatud fondid kaotavad pidevalt oma turuosa suurema aktsiaosakaaluga fondidele.
- II samba osakaal investeerimisfondide seas tõusis järsult 2008. aastal ning jätkas tõusu ka 2011. aastal (65%). Peamine põhjus osakaalu suurenemisele on olnud tavaliste aktsiafondide mahtude langus.
- 2008. aastal langes II samba fondide väärtus allapoole sissemaksed. Hinnanguliselt kaotasid II samba fondid finantskriisi tippelkkel ca 200 miljonit EUR-i. 2011. aasta lõpus ületas varade maht sissemaksed ca 20 miljoni EUR-iga. 2010 lõpus oli vahe 78 miljonit EUR-i ehk 2011. aastal on olnud fondidel negatiivne tootlus.
- Pensionifondide vahetamise tulemusena on oma turuosa jätkuvalt kasvatanud LHV, kes on saavutanud Danskega võrdse 12 %-se turuosa. SEB ja Swedbanki turuosad on jätkuvalt langenud ning on madalimal tasemel alates 2003. aastast – kokku 69%. Võrdluseks 2007. aastal oli see üle 81%-i.

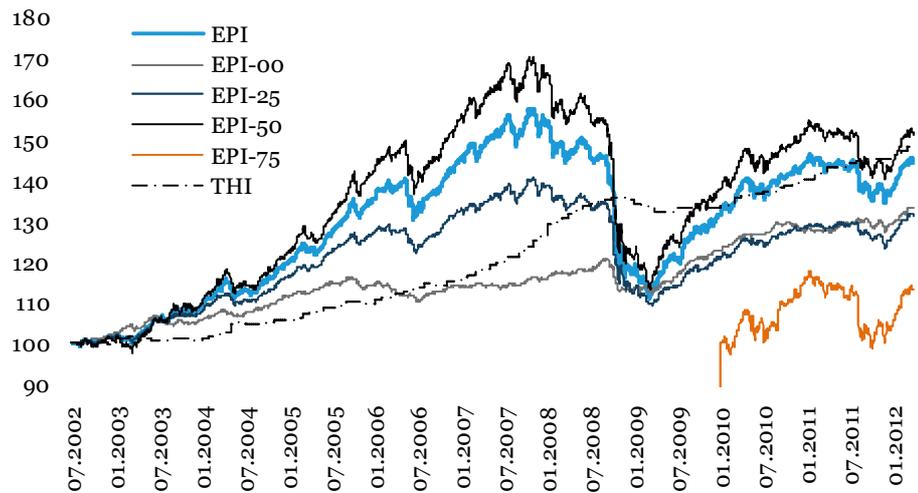
3. Tootlus

- Kohustusliku kogumispensioni indeksitel oli tugev positiivne trend kuni 2007. aasta lõpuni. Finantskriisi tulemusena langes EPI 2009. aasta alguseks üle 45 punkti 111-ni. Indeksite põhi oli 2009. aasta märtsis ja kuni 2011. aasta veebruariks oli see tõusnud 145 punktni. 2012. aasta märtsi lõpuks on aga fondid valdavalt taastunud 2011. aasta lõpu langusest.

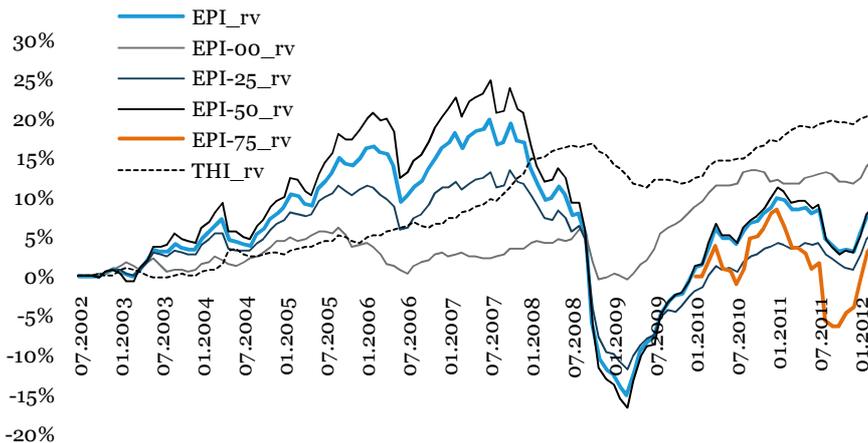
- Vaadates fonde eraldi on tulemused siiski suhteliselt erinevad (vt ka joonis 10). Väiksemate fondide puhul NAV-id juba ületavad kriisieelset taset, samas kui suuremad (Swedbanki K1, K2 ja K3 ning SEB Progressiivne pensionifond) pole veel kriisist täielikult taastunud. Suuremate mahtudega fondid omavad aga suuremat mõju EPI indeksitele.

- 2008. aasta oktoobris langes EPI indeks allapoole tarbijahinnaindeksit (THI). Kuigi 2010 aastal EPI ületas THI-d, siis 2012. aastal on see jälle langenud alla THI.

Joonis 6. II samba indeksid ja inflatsioon



Joonis 7. Rahavoogudega kaalutud tootlus ja inflatsioon



- Fondide kumulatiivne tootlus arvestades ka rahavoogusid hakkas 2007. aasta sügisest langema ja 2009. aasta märtsis olid keskmiselt kõik II sambaga liitujad oma sissemakstud rahast kaotanud ca 15%. Ainult konservatiivsed fondid olid keskmiselt suutnud säilitada oma vara. 2012. märtsi lõpus oli kogu II samba rahavoogudega kaalutud keskmine kumulatiivne tootlus positiivne - 9% (progressiivsetel fondidel 9%, konservatiivsetel fondidel 15% ja agressiivsetel fondidel 4%). Võrdluseks 2011. aasta lõpus oli keskmine kumulatiivne tootlus ca 3%.

- Kui võrrelda rahavoogudega kaalutud tootlusi THI-ga, leidmaks fondide reaaltootlust, ei ole käesoleva seisuga keskmiselt suutnud ükski fondiliik lüüa THI-d.

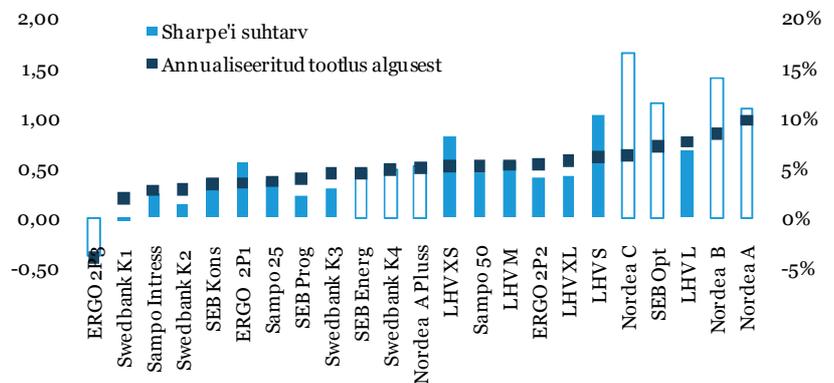
Selgitus: Fondide vara väärtuse ja sissemaksete suhe vastaval ajahetkel

- Sharpe'i suhtarvuga on võimalik mõõta portfelli riski ja tootluse suhet. Mida kõrgem suhtarv, seda enam tootlust riski kohta ehk seda enam on riske vähendatud, mis on investorile kasulik. (loe täpsemalt nt siit: http://www.tarkinvestor.ee/wiki/index.php/Sharpe_suhtarv)

- Joonisel 8 on kasutatud riskivaba tuluna Saksa riigi kolmekuu võlakirja intressimäärasid (3m Bubill) ning arvutuste periood on fondide loomisest kuni käesoleva statistikapaberi kuupäevani.

- Parima riski tootluse suhtega fondideks on küll Nordea fondid (eriti Nordea C), kuid jättes arvestamata peale finantskriisi tekkinud fondid, siis on suurima Sharpe-i suhtarvuga LHV fondid.

Joonis 8. Sharpe'i suhtarvud

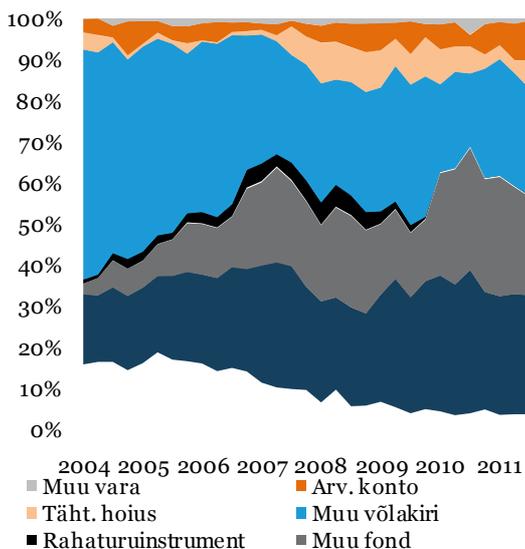


* Valged tulbad on fondidel, mis loodi finantskriisi järgelt ja on lühikese tegutsemisajaga, mistõttu tuleb neid vaadata eraldi.

** **Vastutamatusesäte:** Sharpe'i suhtarvu usaldusväärsus on piiratud ning ta ei ole näitajana piisav andmaks sisulisi hinnanguid fondi juhtimise kvaliteedile ning fondi üldisele riskisusele. Sharpe'i suhtarvu tuleb käsitleda kui täiendavat, fondide kohta avaldavat informatsiooni. Sharpe'i suhtarvu ei tohi käsitleda kui peamist sisendinfot investeerimisotsuste tegemiseks.

4. Investeeringud & tasud

Joonis 9. Investeeringud instrumentide järgi



- 2011. aastast on seadusega keelatud pensionifondidel võtta osakute väljalasketasu.

- Osakute tagasivõtmistasu on kõikidel fondidel 1%, kuid juhul kui inimesel on jäänud pensionieani alla 5. aasta, ei tohi temalt tagasivõtmistasu võtta.

- 2010. aastast alates on valitsemistasud regressiivsed ehk iga 100 miljoni EUR kohta peab tasu langema 10%. Märtsi lõpus ületas mahult 100 miljonit EUR-i neli pensionifondi.

- Kuni 2008. aastani püsisid pensionifondide tasud sisuliselt muutumatuna, järgneval kahel aastal toimus osadel fondidel valitsemistasud alanesid, kuid peale seda on jäänud muutumatuks.

- Fondivalitsejad peavad finantseerima valitsemistasust ka depootasu, EVK tasu, FI tasu ja tagatisfondi tasu (enamasti on need seotud fondi mahuga).

- Pensionifondi tootlusel ja tasudel puudub küll otsene seos, kuid nende võrdlus iseloomustab siiski teatud määral fondivalitseja efektiivsust. Lisaks tuleks kindlasti vaadata ka fondide mahte (vt joonis 5), sest suuremad fondivalitsejad peaksid mahuefektist tulenevalt hakkama saama madalamate tasudega. Samuti on kõik tootlused nn puhastootlused, st valitsemistasud on juba maha arvestatud.

- Aktsiariski omavad instrumendid moodustasid 2011. aasta lõpus ca 33% varadest. Võrdluseks enne 2008. aastat oli see osakaal ligi 40% ning 2009. aasta lõpus 32%. Aktsiate otseinvesteeringud pigem vähenevad ja aktsiafondide osakaal suureneb.

- Tähtajaliste hoiuste ja arvelduskontode osakaal on püsinud 2008-2011 aastal stabiilselt 15% lähedal, kuid enne 2008. aastat oli see valdavalt alla 5%-i. 2011. aasta lõpus oli see ajaloo üks kõrgemaid - 16,4%. Ebakindlus finantsturgudel on suurendanud varade hoidmist hoiustes.

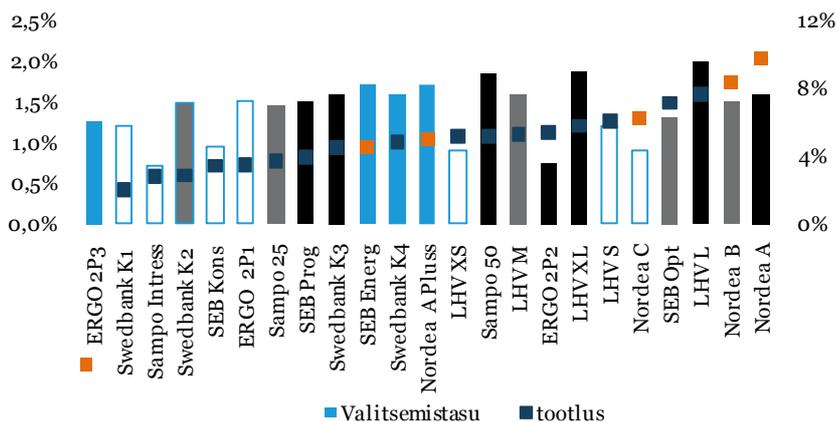
- Suurim osa varadest investeeritakse Eestisse (24%), ja Luksemburgi (18%). Kolmandale kohale Prantsusmaast mööda on tõusnud Iirimaa 12%-ga.

- Enamus Eesti investeeringutest moodustavad tähtajalised hoiused ja arvelduskontod ning seega sõltub investeeringute maht Eestisse just hoiuste ja kontode muutusest. Otse Eesti ettevõtete aktsiatesse ja võlakirjadesse investeeritakse suhteliselt vähe.

- Valitsemistasu suurusel ja tootlusel ei ole omavahel olulist seost (varem võis seda märgata näiteks progressiivsete fondide puhul). Uutest fondidest on „efektiivseimad“ (võrreldes keskmist tootlust ja keskmist valitsemistasu) Nordea A ja B pensionifondid. Vanadest fondidest on „efektiivseimad“ LHV L ja SEB Optimaalne pensionifond.

- Valitsemistasu suuruse ja fondide suurusel ei ole samuti olulist seost. Pigem on väiksemad tasud just väiksemate mahtudega fondivalitsejatel (nt ERGO).

Joonis 10. Valitsemistasud (vasak skaala) ja annualiseeritud puhastootlus (parem skaala, tootlusest on valitsemistasu maha arvatud) fondi algusest



* Kollasega märgitud tootlusega fonde tuleb vaadata eraldi, sest nad on loodud finantskriisi järgselt. Konservatiivsed fondid on valged, tasakaalustatud hallid, progressiivsed mustad ja energilised sinised.

** Tasud on hetkel kehtivad, ajalooliselt võivad olla teised.

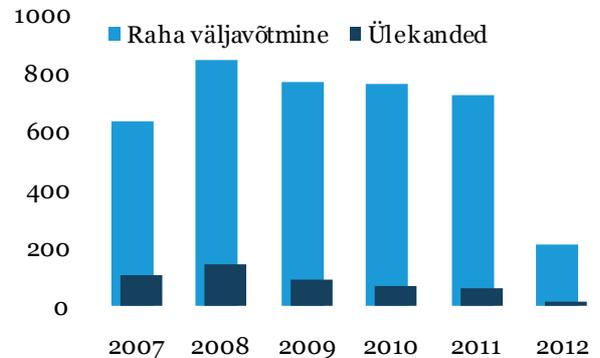
5. Vahetamine

(lisatakse hiljem)

6. Pärimine

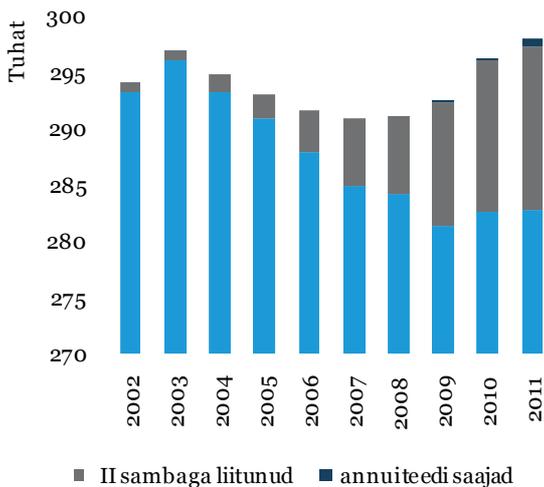
- II samba pärimised algasid 2007. aastal. 2012. aasta märtsi lõpu seisuga on esitatud 4411 pärimisavaldust.
- 89% pärimisavaldustest on esitatud raha pensionifondist väljavõtmiseks. See osakaal on pidevalt kasvanud kasvas (2007-2008 oli 86%, ja 2011-2012 92%).
- Pärimise teel on pensionifondidest raha välja võetud kokku 4,3 miljonit EUR-i.

Joonis 13. Pärimisavaldused



7. Väljamaksed

Joonis 14. II sambaga liitunud I samba pensionäride arv



- Kuivõrd pensioni kogumise aeg on olnud suhteliselt lühike, on enamikel kogumispensionile läinutel kogunenud raha alla 50-kordse rahvapensioni määra ning väljamakseid tehakse valdavalt otse pensionifondidest. Märtsi lõpu seisuga on 52,4% väljamaksete avaldustest tehtud fondipensioni väljamaksete saamiseks ja 39,7% ühekordse väljamakse saamiseks. Väljamaksete saajatest 7,8%-l oli kogunenud raha üle 50-kordse rahvapensioni määra ja nad sõlmisid pensionilepingu.

- Keskmine I samba vanaduspension oli aastatel 2009-2011 umbes 304-305 eurot. 2012. aasta I aprillil tõusis keskmine pension 4,4% võrra 318,5 euroni. Keskmine I samba pension II sambaga liitunud vanaduspensionärile on olnud sellest umbes 26 eurot kõrgem. II sambaga liitunud vanem põlvkond omas keskmisest suuremaid sissetulekuid, mistõttu ka aastakoefitsientide 20% vähendamise järel on nende I samba pension keskmisest kõrgem.

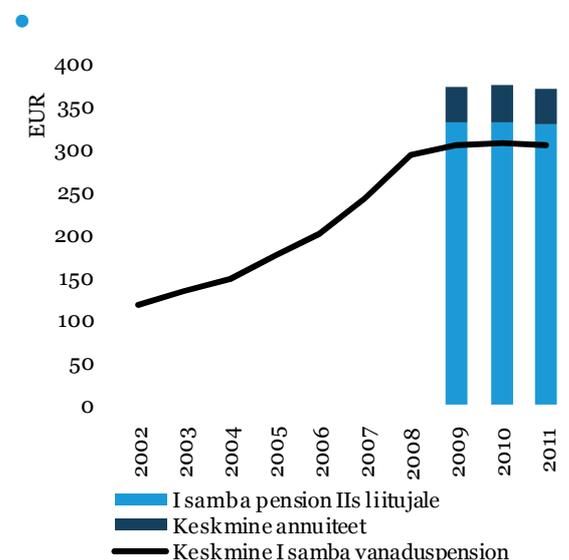
Lisades I samba pensionile juurde keskmise annuiteedi oleks II sambaga liitujate keskmine vanaduspension ca 400 eurot. Arvestada tuleb, et annuiteeti saajate arv on veel siiski väga väike ning samuti on nende I samba pension ilmselt märksa kõrgem ka keskmisest II sambaga liitunud pensionärist (ainult annuiteeti saajate I samba pensioni andmeid ei ole võimalik eristada).

- II samba väljamaksed algasid 2009. aastal. Õigus minna kohustuslikule kogumispensionile oli 2012. aasta märtsi lõpuks ca 16 177 liitunud. Samal ajal oli 11 238 inimest esitanud väljamaksete avalduse.

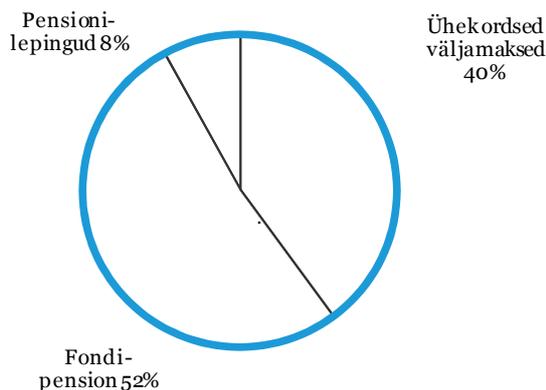
- I samba pensionäride arv vähenes kuni 2008. aastani tänu naiste pensioniea tõusule. Alates 2009. aastast on pensionäride arv hakanud tõusma vaatamata naiste pensioniea jätkuvalle tõusule. Põhjuseks on eelkõige majandus- ja vanemaealiste tööhõive langus.

- 5% vanaduspensionäridest on II sambaga liitunud (kõik ei ole väljamaksete avaldust veel esitanud) ja ainult 0,2% said 2011. aasta lõpus II sambast annuiteeti.

Joonis 15. I samba vanaduspension ja II samba annuiteet



Joonis 16. II samba väljamaksed inimeste arvu järgi



- 2012. märtsi lõpuks on kokku fondidest välja makstud 15,6 miljonit EUR-i.

- 23,5% rahast on läinud ühekordseteks väljamakseteks. Suurim osakaal on pensionilepingute kindlustusmaksetel – 46,9%. Märtsis suurenesid nii pensionilepingute kui fondipensioni kumulatiivsed väljamaksed.

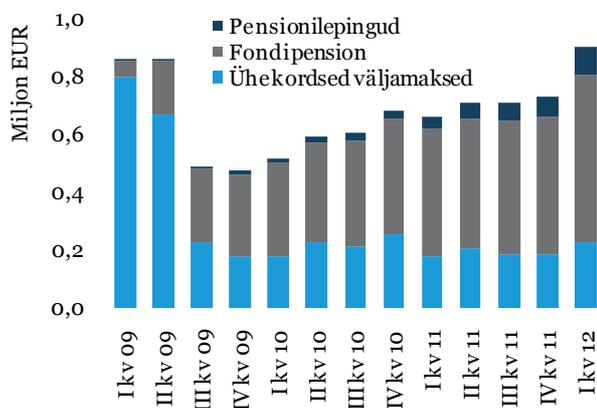
- Keskmine ühekordne väljamakse oli 2012. aasta esimeses kvartalis 766 EUR-i (alates väljamaksete algusest on keskmine 834 EUR-i). Keskmine fondipensioni väljamakse oli viimasel kvartalis ca 34,5 EUR-i kuus (alates väljamaksete algusest 31 EUR-i kuus). Keskmine pensionilepingu väljamaksed on ca 46 EUR-i kuus ning lepingu sõlmimisel on keskmine tasutud kindlustusmakse ca 8800 EUR-i.

- Üle 98% sõlmitud pensionilepingutest on garantiiperioodiga. Keskmine garantiiperioodi pikkus on ca 15 aastat.

- Pensionilepinguid pakuvad ERGO Elukindlustuse AS (29% lepingutest), AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus (26%) ja Compensa Life Vienna Insurance Group SE (45%). Sealjuures viimase aastaga on Compensa suurendanud oma turuosa 14%-lt 45%-ni.

- Kindlustusmaksete järgi on suurim turuosa samuti Compensal 39%, järgneb ERGO 31%-ga ja SEB turuosa on 30%.

Joonis 17. II samba väljamaksete mahud liikide järgi



Vaata lisaks: www.pensionikeskus.ee ja www.minuraha.ee